

Використання інноваційних ідей американського досвіду сприятиме пошуку нових підходів для удосконалення професійної підготовки філологів у вітчизняній системі вищої освіти.

Перспективними напрямами подальших наукових розвідок вважаємо дослідження особливостей міжетнічної комунікації як методологічного феномена сучасної системи професійної підготовки філологів у США.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бідюк Н. М. Концептуальні засади професійної підготовки фахівців з прикладної лінгвістики в США / Н. Бідюк // Порівняльна професійна педагогіка. – 2013. – Вип. 2 – С. 105–116.
2. Семенов О. М. Професійна підготовка майбутніх учителів української мови і літератури: монографія. / О. М. Семенов. – Суми: ВВП «Мрія-1» ТОВ, 2005. – 404 с.
3. Bennett M. J. Towards ethnorelativism: A developmental model of intercultural sensitivity / M. J. Bennett // Education for the intercultural experience / in ed.: R. M. Paige. – Yarmouth: Intercultural Press, 1993. – 400 p.
4. Brisling R. W. Intercultural interactions / R. W. Brisling, K. Cushner, C. Cherrie. – Beverly Hills: Sage Publications, 1986. – 48 p.
5. Carnegie Classification of Institutions of Higher Education [foreword by Lee. S. Shulman] / The Carnegie Foundation for the Advancement of Teaching. – Stanford: Carnegie Publications, 2001. – 198 p.
6. Department of Languages, Linguistics and Comparative Literature, FAU. [Electronic resource]. – Mode of access: <http://www.fau.edu/LLCL/>.
7. Gay G. Culturally responsive teaching: theory, research and practice (2 edition) / G. Gay. – New York: Teachers College Press, 2010. – 289 p.
8. Hymes D. H. On Communicative Competence / D. H. Hymes; in eds.: J. B. Pride and Janet Holmes. – New York: Harmondsworth: Penguin, 1972. – P. 269–293.
9. Hughes R. Internationalization of Higher Education and Language Policy: Questions of Quality and Equity / R. Hughes // Higher Education Management and Policy. – 2008. – Vol. 20. – № 1. – P. 111–128.
10. Labov W. Sociolinguistique / W. Labov. – P.: Ed. de Minuit, 1976. – 275 p.

REFERENCES

1. Bidiuk N. M. Kontseptualni zasady profesiynoyi pidgotovky fakhivtsiv z prykladnoyi lingvistyky v SSHA [Conceptual Foundations of Specialists' in Applied Linguistics Professional Training in the USA], Porivnyalna profesiyna pedagogika, 2013. No, pp. 105–116.
2. Semenog O. M. Profesiyna pidgotovka maybutnikh uchyteliv ukrayinskoyi movy i literatury: monografiya [Future Ukrainian Language and Literature Teachers' Professional Training], Sumy, VVP "Mriya-1" TOV, 2005, 404 p.
3. Bennett M. J. Towards ethnorelativism: a developmental model of intercultural sensitivity, Education for the intercultural experience, Yarmouth, Intercultural Press, 1993, 400 p.
4. Brisling R., Cushner K., Cherrie C. Intercultural interactions, Beverly Hills, Sage Publications, 1986, 48 p.
5. Carnegie Classification of Institutions of Higher Education [foreword by Lee. S. Shulman], The Carnegie Foundation for the Advancement of Teaching, Stanford, Carnegie Publications, 2001, 198 p.
6. Department of Languages, Linguistics and Comparative Literature, FAU [Electronic resource]. Mode of access: <http://www.fau.edu/LLCL/>.
7. Gay G. Culturally responsive teaching: theory, research and practice (2 edition), New York, Teachers College Press, 2010, 289 p.
8. Hymes D. H. On Communicative Competence, New York, Harmondsworth, Penguin, 1972, pp. 269–293.
9. Hughes R. Internationalization of Higher Education and Language Policy: Questions of Quality and Equity, Higher Education Management and Policy, 2008, Vol. 20, No 1, pp. 111–128.
10. Labov W. Sociolinguistique, P., Ed. de Minuit, 1976, 275 p.

УДК 37.015.311:316.72 – 043.5:37.091.12:378

АНЖЕЛІКА СОЛОДКА

a.solodkaya@mail.ru

доктор педагогічних наук, професор,

Миколаївський національний університет ім. Василя Сухомлинського

МІЖНАРОДНА ОСВІТА ТА КРОСКУЛЬТУРНЕ НАВЧАННЯ В АМЕРИКАНСЬКОМУ ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРИ

Відзначено, що світ нині об'єднаний турботою про виховання громадянина всієї планети. Інтенсивно розвивається американський освітній простір, спрямований на створення глобальної освіти людини незалежно від місця її проживання. Розуміння того, що сучасна освіта має стати міжнародною, спрямовано на розвиток здатності молоді оцінювати явища з позиції іншої людини, різних культур. Міжнародна освіта розглядається як наукова та прикладна соціально-педагогічна діяльність. Показано, що її основне завдання полягає у вихованні особистості, здатної до міжкультурного діалогу. Такий напрям освіти створює умови для кроскультурного навчання, результатом якого є формування здібності молодшої людини сензитивно і компетентно взаємодіяти в різних культурних контекстах. Встановлено, що основну мету і результат кроскультурного навчання становить формування готовності особистості до кроскультурної взаємодії.

Ключові слова: міжнародна освіта, кроскультурне навчання, кроскультурна взаємодія, готовність до кроскультурної взаємодії.

АНЖЕЛИКА СОЛОДКАЯ

a.solodkaya@mail.ru

доктор педагогических наук, профессор,

Николаевский национальный университет им. Василия Сухомлинского

МЕЖДУНАРОДНОЕ ОБРАЗОВАНИЕ И КРОСКУЛЬТУРНОЕ ОБУЧЕНИЕ В АМЕРИКАНСКОМ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОМ ПРОСТРАНСТЕ

Отмечено, что сегодня мировое сообщество объединено проблемой воспитания гражданина мира. Интенсивно развивающееся американское образовательное пространство направлено на развитие глобального образования. Понимание того, что современное образование должно стать международным, направлено на развитие способности молодежи оценивать явления с позиции другого человека, разных культур. Международное образование рассматривается как научная и прикладная социально-педагогическая деятельность. Указано, что ее основной задачей является воспитание личности, способной к межкультурному диалогу. Такой вектор развития образования создает условия для кроскультурного обучения, результатом которого является формирование способности молодых людей сензитивно и компетентно взаимодействовать в разных культурных контекстах. Установлено, что главной целью и результатом кроскультурного обучения является формирование готовности личности к кроскультурному взаимодействию.

Ключевые слова: международное образование, кроскультурное обучение, кроскультурное взаимодействие, готовность к кроскультурному взаимодействию.

ANGELIKA SOLODKA

a.solodkaya@mail.ru

Doctor of Pedagogical Sciences, Professor,

Mykolayiv National University named after V. Sukhomlynskyi

INTERNATIONAL EDUCATION AND CROSSCULTURAL TRAINING IN AMERICAN EDUCATIONAL SPACE

Today international community is united by the idea of world citizen education. Intensively developing American educational space is aimed at global human education, regardless of people's place of residence. Understanding the fact, that modern education has to become international, leads to improving young people's ability to evaluate the effects of other human positions, different cultures. The article deals with the one of the most perspective trends of pedagogical researches – international education. This issue is understood as applied scientific and socio-educational activity. Its main task is the education of people who can interact cross-culturally. International education is deliberate and systematic effort to create the conditions for cross-cultural training. The aim and result of cross-cultural training is the developed ability of sensitive and competent interaction in different cultural contexts. The availability to interact across cultures is determined by the following components: productive interaction, positive interaction, ability to cultural transformation, multi

subjective interaction. The article stresses, that in the process of cross-cultural interaction its participants need to achieve compliance (compatibility) to a new cultural environment. Ability to cultural transformation, adaptation (compatibility with the environment of another culture) serves the following criteria availability for crosscultural interaction. This aim can be reached in the process of education before the contacts with another culture.

Keywords: *international education, cross-cultural training, cross-cultural education, crosscultural availability.*

Міжнародні відносини, що є насамперед взаємодією історично сформованих національних або багатонаціональних держав, які мають власні інтереси, зростання відкритості національних культур, основні світові тенденції розвитку людської цивілізації своєрідно трансформуються в системі освіти. Так, постійно зростаючі за обсягом і все більше різнобічні за змістом світові зв'язки формують потребу в універсальних кадрах, тобто фахівцях, котрі отримали якісну професійно-компетентісну підготовку у вищих навчальних закладах (ВНЗ). З цього випливає, що зміст національних систем вищої освіти прагне до «світових стандартів», які виробляються світовою педагогічною наукою. Для кожного ВНЗ на сучасному етапі головним залишається визначення власної місії: бути регіональним галузевим вузом або ж конкурентоспроможним, зацікавленим у розвитку міжнародної освіти.

Експерти ЮНЕСКО, розвиваючи концептуальні підходи до міжнародної освіти, вважають найбільш адекватним її визначення в історичному вимірі її проявів. У ній відображені елементи міжнародного взаєморозуміння, питання кооперації, проблеми світу, сфокусовані на розвиток міжнародної освіти. Міжнародна освіта покликана забезпечити знайомство і занурення людини у світ різних культур, можливість спілкуватися мовами інших країн. Вона розвиває здатність людини оцінювати явища з позиції представників інших культур.

Під міжнародною освітою розуміється: вивчення іноземних мов і культур народів світу; відповідь на глобальні виклики та проблеми; форма організації здобуття освіти і стажування за кордоном; форма організації академічних обмінів; обмін думками та досвідом роботи в реальному та віртуальному світі. Вона передбачає постійне відстеження ефективних стратегій і тактик підвищення якості освіти за кордоном, котрі можна адаптувати до вітчизняної системи освіти.

Аналіз зарубіжних педагогічних джерел показує, що питання міжнародної освіти займають чільне місце у наукових дослідженнях американських науковців. Термінологічний апарат педагогіки в контексті міжнародної освіти розвивають Дж. Кнайт, Б. Сільвестер, Дж. Харлей, П. Россело, Г. Каролл, Г. Де Віта і П. Касс, Дж. Беккер, Дж. Трондал, П. Скотт, Дж. Стіер, А. Мореу, Р. Рунт, С. Ледвіс і Д. Сеймоур, М. Крішнамерті та ін. М. Теодор і В. Брікман досліджують історію міжнародної освіти. Тенденції розвитку цієї освіти відображені у роботах В. Стеварта і Ш. Кагана. Міжнародна освіта як складова сучасної глобалізації актуалізується А. Кеннесом і Д. Тайа. Вивченню змін напрямів розвитку міжнародної освіти присвятив свої праці С. Джіллеспі. Аналіз досліджень в галузі міжнародної освіти поданий в роботах М. Кросслея і К. Ватсона. Транснаціональність міжнародної вищої освіти аналізують Б. Ліаск і Л. Брайн. Розвиток міжнародної освіти засобами інформаційних технологій розглядається у дослідженнях П. Россмана, її змістом займаються Л. Джекобе, М. Хайден, В. Гауделлі, Р. Едварде, М. Хаукс.

Зазначимо, що дослідження названих авторів відображають міжнародний характер освіти молоді у США. Невирішеність цього питання в Україні призводить до відсутності вираженої освітньої політики у співвідношенні національної та міжнародної освіти. За всієї різноманітності існуючих досліджень вони недостатньо глибоко розкривають взаємозв'язок характеру міжнародної освіти і необхідності кроскультурного навчання.

Метою статті є дослідження сутності міжнародної освіти, її розвитку у США та визначення необхідності кроскультурного навчання молоді у ВНЗ України, що спрямовано на формування готовності особистості до ефективної кроскультурної взаємодії.

Міжнародна освіта, на думку М. Беннетта, повинна відображати «світове тяжіння», яке характеризує сучасний світ і вказує на форми організації міжнародного взаєморозуміння, котрі необхідні людині майбутнього, і це, зрештою, повинно свідчити про розуміння світу, що сприймається як цілісність [1, с. 178].

Педагогічні орієнтири скеровані на підготовку студентів до реалій сучасного світу, виховання орієнтовано на полікультурну перспективу розвитку світу, збільшення обсягу

соціальних дисциплін в освіті, розвиток комунікативної компетентності в глобальному вимірі, мобільності, партнерства.

Поняття «міжнародна освіта» не тотожне поняттям «полікультурна освіта» та «глобальна освіта». Полікультурна освіта розглядається як модель освітньої діяльності, що задовольняє потреби відмінних етнічних груп, котрі проживають на визначеній території [3].

Дж. Найт відзначає, що під терміном «міжнародна освіта» протягом декількох десятиріч розумілося наявність трьох сутнісних компонентів: міжнародний елемент змісту програми навчання; міжнародна академічна мобільність; забезпечення транснаціональних програм в інших країнах [16, с. 3].

Дефініція «міжнародна освіта» найчастіше використовувалася в американському освітньому просторі, під якою мався на увазі комплексний процес, «комбінований ефект» якого був скерований на збільшення міжнародного аспекту в практиці вищої освіти. Термін «глобальна освіта» з'явився у науковій літературі з освіти нещодавно і містить у собі ціль та завдання набуття студентами кроскультурних умінь для їх підготовки до життя у світі, який характеризується культурним розмаїттям, кооперацією і конфліктами [14, с. 445–448].

Між обома дефініціями є велика схожість: вони спрямовані на розвиток кроскультурних умінь і, як запевняють Р. Бріслін та П. Педерсон, вирішують проблему культурної парадигми суспільства, що орієнтує на універсальність знань [4].

Міжнародна освіта полягає в тому, аби побачити власну культуру крізь призму інших культур. При описі такого процесу освіти та його цілей (підготовка до кроскультурної взаємодії; краще розуміння власної культури та інших країн, різних релігій, політичних систем; опанування цілісного підходу до сприйняття світу і ролі їх країни в ньому) навчання студентів здатності приймати продумані та свідомі рішення стосовно проблем сучасного світу висуваються на передній план.

Щоби краще осягнути сутність міжнародної освіти, а також її важливість для вищої школи, Дж. Найт та А. Молефі розмежовують міжнародну освіту (international education) та інтернаціоналізацію (internationalization). Міжнародна освіта реалізується на практиці як набір певних програм, завданням яких є додаткова підготовка студентів до майбутньої професії, розвиток знань, умінь і навичок, які можуть знадобитися випускникам на ринку праці будь-якої країни. Інтернаціоналізація, відповідно, визначається як програма реформ на інституційному рівні, що починає працювати в умовах необхідності докорінних реформ внаслідок зовнішніх впливів на розвиток освіти [16; 18].

Б. Ліаск вказує, що інтернаціоналізація є процесом міжнародної орієнтації університетів. Міжнародна освіта повинна не лише передбачати міжнародний компонент у змісті навчальних планів і програм, міжнародну мобільність студентів та професорсько-викладацького складу, наявність програм технічного співробітництва та взаємодопомоги, а й демонструвати «певну відданість ідеї, глобальний світогляд» [17, с. 116].

Сутність «інтернаціоналізації», на думку дослідників [10; 11; 12], полягає у її характері, що поєднує міждисциплінарні, багаторівневі і кроскультурні цінності, а також охоплює структуру навчального закладу (весь процес навчання та його управління). Інтернаціоналізація часто розуміється як розширення сфери діяльності навчального закладу за межі національної системи освіти, розвиток міжнародних освітніх зв'язків, узгодження діяльності ВНЗ з міжнародно-визнаними стандартами, а також управління цими процесами.

Дж. Найт вбачає в інтернаціоналізації вищої освіти інтеграцію міжнародного аспекту у викладацькі та інші функції університету [16, с. 9–10]. Х. Де Віт описує її як «комплекс процесів, об'єднаний ефект яких скерований на підсилення міжнародного компонента у вищій освіті». Ю. Кім наголошує на важливості інтеграції міжнародних підходів в систему університету [13, с. 374].

За відмінності згаданих підходів можна висунути ідею магістрального бачення процесів інтернаціоналізації університетської освіти, яке базується на певних тезах [12; 13; 14; 15]:

- визначення інтернаціоналізації ґрунтується на процесі інтеграції кроскультурного компонента в основні організаційні структури університету;
- інтернаціоналізація визначається з позиції програм та заходів (навчальні плани, академічний обмін тощо);

- інтернаціоналізація розглядається як розвиток в учасників нових компетенцій та навичок кроскультурної взаємодії;

- велика увага приділяється людському, а не організаційному факторові;

- визначення інтернаціоналізації концентрується на розвитку в навчальному закладі специфічної культури, яка акумулює кроскультурні цінності.

Лише синтезуючи викладені позиції, можна вирішити головне завдання інтернаціоналізації, яке полягає у підготовці учасників педагогічного процесу до кроскультурної взаємодії.

У своїх дослідженнях американські науковці називають наступні тенденції, на основі яких повинні розроблятися програми міжнародної освіти [4; 5; 8; 9]:

- спеціалізоване кроскультурне навчання має бути доступним для усіх студентів;

- міжнародна освіта має бути включеною в програми усіх навчальних курсів університетів;

- поряд із загальними зовнішніми вимогами глобалізації існують внутрішньосистемні вимоги включення міжнародної освіти в контекст академічних програм;

- більшість програм у галузі міжнародної освіти приймають наявне знання, проте здатні більше розширити його, виходячи за межі культури однієї країни.

Таким чином, цілі міжнародної освіти виражаються у наступному: розробка навчальних програм з глобальною перспективою формування у студентів розуміння та поваги до представників інших культур, дотримання прав людини, відповідальність за свої вчинки, розвиток комунікативної компетенції, поширення знань про суверенність окремої людини, розвиток потреби у міжнародній солідарності, залучення людей до вирішення проблем місцевого, національного та глобального характеру.

Саме вища школа зацікавлена в міжнародній освіті, адже нагальною є необхідність випускати фахівців, готових ефективно працювати у глобалізованому світі. Ігнорування інших культур і народів, політичних режимів не веде до успіху. Розглядаючи міжнародну освіту, зарубіжні вчені виокремлюють наявність певних якостей особистості студентів ВНЗ, в яких активно розвивається діяльність з організації міжнародної освіти.

Б. Ліаск доводить, якими якостями повинен володіти випускник університету, де інтернаціоналізація є однією з особливостей. Це здатність глобально мислити і розглядати проблеми з різних культурних позицій; знання і розуміння власної та інших культур та перспектив їх розвитку; бачення предмета свого розвитку в контексті власної країни і в світовому вимірі; розуміння та емоційне сприйняття проблем вітчизняного і світового характеру; визнання цінності розмаїття культур і мов; розуміння природи культури та взаємодії між ними; орієнтація на міжнародні стандарти в рамках своєї галузі знань і професійної діяльності [17, с. 115–130].

Згідно з загальним напрямом розуміння «міжнародної освіти», при якому її головною метою є глобальне виживання, в її змісті сходяться за обсягом такі поняття, як «інтернаціоналізація», «глобальна освіта», «транснаціональна освіта», «освіта без кордонів», «полікультурна освіта». Люди навчаються жити і працювати спільно в полікультурному суспільстві, приймати і розуміти власну й інші культури, мови, цивілізаційні особливості розвитку.

Таким чином, під міжнародною освітою необхідно розуміти всі процеси формальної та неформальної освіти, що впливають на формування позицій і рис особистості, які необхідні для інтеракції між представниками різних культур. Врешті-решт у студентів повинні бути сформовані вміння діалогового вирішення конфліктів у кроскультурному середовищі та полікультурному суспільстві. Міжнародна освіта – це спрямовані й систематичні зусилля, скеровані на створення умов для кроскультурного навчання.

М. Беннетт визначає кроскультурне навчання як зростання усвідомлення суб'єктивного культурного контексту, що включає суб'єктивність власного світогляду, розвиток вищої здібності сензитивно і компетентно взаємодіяти в різних культурних контекстах. Важливим положенням, на яке вказує науковець, є те, що кроскультурне навчання не відбувається випадково [1, с. 187].

Традиційно вважалося, що безпосередній досвід кроскультурної взаємодії сприяє підвищенню взаєморозуміння між представниками різних культур. Однак сучасні дослідження

не підтверджують такі твердження. Навпаки, експериментально доведено, що за відсутності спеціально організованого навчання подібний досвід не призводить до значного зростання здатності ефективно взаємодіяти в іншокультурному середовищі [2, с. 34–37]. Наприклад, результати оцінювання динаміки кроскультурної компетентності студентів показують, що існує значна різниця в показниках готовності до інтеракції на перетині культур в групах студентів, одні з яких навчалися за кордоном і отримали попередню підготовку, а інші не мали відповідної підготовки до початку навчання у ВНЗ інших країн. Р. Бріслін та П. Педерсен відзначають, що власне навчання студентів за кордоном не дає значного зростання кроскультурної компетентності, якщо йому не передувє відповідне навчання [2, с. 40–45].

Розглядаючи взаємозв'язок між зарубіжними стажуваннями і зростанням готовності до кроскультурної взаємодії, М. Беннетт говорить, що зростання кроскультурної компетентності може стати їх важливим навчальним результатом, але це не відбувається автоматично. Аналізуючи сучасні тенденції у вивченні динаміки кроскультурної компетентності протягом закордонного стажування як значущий напрям, він виокремлює аналіз характеристик програм стажувань, що сприяють кроскультурному навчанню. На підставі емпіричних досліджень вченого узагальнено наступні фактори, які сприяють ефективності взаємодії з представниками інших культур:

- триваліший період стажування;
- програма кроскультурної підготовки, що передувє стажуванню;
- ознайомлення з теоретичними підходами в галузі кроскультурної взаємодії;
- моніторинг кроскультурної компетентності на місці стажування;
- занурення в іншу культуру;
- вивчення мови цієї культури, інтенсивне спілкування цією мовою;
- спілкування з іншими студентами, які приїхали на навчання або стажування, з представниками своєї культури, а також інтенсивна взаємодія з носіями культури (М. Беннет називає цей фактор «балансом виклику і підтримки»);
- організація рефлексії отриманого кроскультурного досвіду і його застосування у рідній країні.

Основний акцент кроскультурного навчання робиться на формуванні певних якостей та умінь особистості, які необхідні для ефективної міжособистісної взаємодії з представниками інших культур, практиці культурно обумовленої поведінки та вирішенні широкого кола проблемних питань, з якими стикається особистість в рамках такої взаємодії [3, с. 62]. Отже, основною метою і результатом кроскультурного навчання є формування готовності особистості до кроскультурної взаємодії.

На підставі аналізу досвіду міжнародної освіти у США та власного наукового дослідження визначимо авторське бачення цієї проблеми та її прикладного характеру для ВНЗ України.

Структура готовності студентів до кроскультурної взаємодії визначається наступними критеріями: продуктивна участь (кроскультурна компетентність), позитивна взаємодія (етнокультурна толерантність), сумісність з іншокультурним середовищем (здатність до культурної трансформації, адаптації), полісуб'єктна взаємодія (спілкування на тотожних суб'єктних позиціях).

Ефективна кроскультурна взаємодія є одночасно умовою та продуктом функціонування кроскультурної компетентності особистості (продуктивної участі). Кроскультурна компетентність розуміється як інтегральна особистісна якість, що характеризується синтезом спеціальних знань (лінгвокультурологічних, соціокультурних, психологічних), умінь (вербальних, невербальних і комунікативних паравербальних), соціально-ціннісної поведінки згідно з іншомовними нормами та цінностями (володіння механізмами імітації, ідентифікації, стерео типізації, узагальнення) і ціннісних орієнтацій на іншомовну культуру [24, с. 46–52].

Формування кроскультурної компетентності нерозривно пов'язано з розвитком кроскультурної толерантності (позитивної взаємодії).

Можна назвати наступні риси толерантної особистості: гуманність, рефлексивність, волелюбність, відповідальність, впевненість у собі, самовладання, варіативність, перцептивність, гнучкість, емпатія, некатегоричність суджень.

У процесі кроскультурної взаємодії його учасникам необхідно досягнути відповідності (сумісності) до нового культурного середовища. Здатність до культурної трансформації,

адаптації (сумісність з іншокультурним середовищем) є наступним критерієм готовності до кроскультурної взаємодії. Успішність адаптації залежить від наявності у структурі особистості таких показників, як інтелектуальна ініціатива, готовність до змін, індивідуальний досвід перебування в іншокультурному середовищі, рівень кроскультурної сенситивності, свідомі міжкультурна селективність [23, с. 213–219].

Студенти та викладачі ВНЗ є суб'єктами міжнародного освітнього простору, в рамках якого кожен з них взаємозалежний і взаємообумовлений. Кроскультурна інтеракція розглядається як багатовимірне (багаторівневе, різноскероване) смислове діалогічне спілкування у просторі освіти з метою залучення його учасників до діалогічних цінностей. Вона фіксує спілкування суб'єктів освітнього процесу на соціокультурному, міжособистісному і внутрішньо особистісному рівнях та виступає механізмом корекції їх поведінки [21, с. 279–281].

Тому полісуб'єктність взаємодії, як критерій готовності до кроскультурної інтеракції, по-перше, є умовою, по-друге – передумовою здійснення кроскультурної взаємодії, по-третє – засобом кроскультурної освіти [23, с. 213–219].

Таким чином, у контексті нашого дослідження кроскультурна взаємодія розглядається як педагогічний феномен, специфіка якого полягає у діалозі, кроскультурному спрямуванні навчання, що ведуть до трансформації змісту та форми навчального процесу.

У XXI ст. стає очевидним, що міжнародна освіта – одна з перспективних галузей педагогічного дослідження. Її основне завдання полягає у вихованні громадян, здатних до культурного діалогу. Вона відображає реалії не тільки національної, а й міжнародної дійсності.

Аналіз та узагальнення великої кількості концепцій міжнародної освіти, розроблених американськими науковцями, доводить, що вона повинна відображати ідею глобальної єдності, притаманної сучасному світові, і пропонувати такі форми організації міжнародного взаєморозуміння, які сприятимуть сприйняттю світу як цілісності.

Міжнародна освіта – це спрямовані систематичні зусилля, спрямовані на створення умов для кроскультурного навчання, котре визначається як зростання усвідомлення суб'єктивного культурного контексту, що включає суб'єктивність власного світогляду, розвиток вищої здібності сензитивно і компетентно взаємодіяти в різних культурних контекстах.

Подальший напрям нашого дослідження полягає у створенні програм міжнародної освіти для вищих начальних закладів України.

REFERENCES

1. Bennett M. J. A developmental approach to training for intercultural sensitivity / M. J. Bennett // *A International Journal of Intercultural Relations*. 1986, vol. 10. P. 179–196.
2. Brislin R. *Intercultural Communication Training* / R. Brislin / *Handbook of International and Intercultural Communication* [ed. by Molefi Kete Asante and William B. Gudykunst]. Newbury Park, Calif.: Sage, 1989, 498 p.
3. Brislin R. W. *Intercultural Communication Training: An Introduction* / R. W. Brislin., N. Yoshida. – Thousand Oaks, CA: Sage Publication, 1994. – 46 p.
4. Brislin R. W. *Cross-cultural orientation programs* / R. W. Brislin, P. Pedersen. – New York: Gardner Press, 1976, 78 p.
5. Byram M. *Teaching and assessing intercultural communicative competence*. Philadelphia, PA: *Multilingual Matters* / M. Byram // *Language Learning Journal*. 1997, vol. 10. P. 32–38.
6. Condon J. *An Introduction to Intercultural Communication* / J. Condon, Y. Fathi. – New York: Macmillan, 1975. 343 p.
7. Dodd C.H. *An Introduction to Intercultural Effectiveness Skills* / C.H.Dodd // *Multicultural Skills for Multicultural Societies* [ed. by Carley H. Dodd and Frank F. Montalvo]. – Washington, D. C.: SIETAR, 1987. – 402 p.
8. Engle L. *Assessing language acquisition and intercultural sensitivity development in relation to study abroad program design* / L. Engle, J. Engle // *The Interdisciplinary Journal of Study Abroad*. 2004, vol. 10. P. 253–276 p.
9. Goldstein D. L. *The analysis of the effects of experiential training on sojourners' cross-cultural adaptability* / D. L. Goldstein, D. H. Smith // *International Journal of Intercultural Relations*, 1999. vol. 23 (1). P. 157–173.
10. Grove C. L. *New Conceptualization of Intercultural Adjustment and the Goals of Training* / C. L. Grove, T. Ingemar // *International Journal of Intercultural Relations*. 1985, vol. 9. P. 205–33.
11. Holmberg B. *Open University* / B. Holmberg // *The international encyclopedia of education*. – Oxford: Pergamon, 1994, vol. 7. P. 420–422.

12. Jenkins H. M. Educating students from Other Nations / H. M. Jenkins. San Francisco, 1983.– 214 p.
13. Kim Y. Y. Intercultural communication competence: A systems-theoretic view / Y. Y. Kim, W. Gudykunst, Y. Y. Kim // Readings on communicating with strangers. An approach to intercultural communication. New York: McGraw Hill, 1992. P. 371–381.
14. Kitsantas A. Studying abroad: The role of college students' goals on the development of cross-cultural skills and global understanding / A. Kitsantas, J. Meyers // College Student Journal. 2004 vol. 3. P. 441–452.
15. Klineberg O. At a foreign university: An International Study of Adaptation and Coping / O. Klineberg, W. F. Hull // Journal of Social Issues, 1979, vol. 18. P. 41–54.
16. Knight J. Updating the Definition of Internationalization / J. Knight // International Higher Education. – 2003, vol. 33. P. 3–39.
17. Leask B. Bridging the Gap: Internationalizing University Curricula / B. Leask // Journal of Studies in International Education. 2001, vol. 5 (2). P. 115–130.
18. Molefi A Handbook of International and Intercultural Communication / A. Molefi, W. B. Gudykunst. – Newbury Park, Calif.: Sage, 1989. 348 p.
19. Olson C. L. Global competency and intercultural sensitivity / C. L. Olson, K. R. Kroeger // Journal of Studies in International Education, 2001, vol. 5 (2). P. 116–137.
20. Ruben B. D. The study of crosscultural competence: Traditions and contemporary issues / B. D. Ruben // International Journal of Intercultural Relations. 1989, vol. 13. P. 229–240.
21. Solodka A. K. Crosscultural interaction in higher education / Solodka A. K. // Internationale virtuelle Konferenz der Ukrainistik Dialog der Sprachen – Dialog der Kulturen Die Ukraine aus globaler Sicht. Munchen 27-29 October. – Munchen–Berlin: Verlag Otto Sagner, 2010. S. 277–285.
22. Solodka A. K. Development of crosscultural training / A. K. Solodka // Science and education a new dimension. Pedagogy and psychology. 2013, vol. 3. P. 31–37.
23. Solodka A. K. Personality Characteristics as Predictors of Affective Availability to Interact across Cultures / A. K. Solodka // Arab World English journal. 2013, vol. 4. P. 213–219.
24. Solodka A. K. Formation the availability of pedagogical process participants to interact across cultures: model and methodic / A. K. Solodka // British journal of Science, Education and Culture. 2014, vol. 1 (5). London, 2014. P. 46–52.

УДК 378.147.88+811(07)

СВІТЛАНА АМЕЛІНА

svetlanaamelina@ukr.net

доктор педагогічних наук, професор,

Національний університет біоресурсів і природокористування України

ЛІНГВІСТИЧНИЙ СКЛАДНИК ПРОГРАМ ПІДГОТОВКИ ПЕРЕКЛАДАЧІВ У НІМЕЧЧИНІ

Розглянуто змістові особливості лінгвістичного складника програм професійної підготовки перекладачів в університетах Німеччини у контексті застосування компетентнісного підходу до навчання майбутніх фахівців. Представлено змістове наповнення лінгвістичного складника бакалаврських перекладацьких програм. Вказано основні компетентності перекладача, пов'язані з лінгвістичною підготовкою, зокрема: використання мовних засобів робочих мов перекладача, здатність самостійно вирішувати наукову або практичну проблему з урахуванням фахової специфіки, знання термінологічних та лексикографічних матеріалів і методів роботи, знання новітнього інструментарію професійної діяльності. Акцентовано на компетентностях у сфері лексикології і термінології під кутом зору використання знань із цих дисциплін для здійснення перекладу. Наведено приклади визначення типів вправ, які є релевантними для навчання перекладачів, з урахуванням їх лінгвістичних особливостей.

Ключові слова: лінгвістичні особливості, компетентнісний підхід, програми, майбутній перекладач.

СВЕТЛАНА АМЕЛИНА

svetlanaamelina@ukr.net

доктор педагогических наук, профессор,

Национальный университет биоресурсов и природопользования Украины